

گسترش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی؛ با تمام توان

گفتگو با

آقای میثم قاسمی

رئیس امور حسابرسی و گزارشگری مالی
سازمان بورس و اوراق بهادار

سازمان

حرفه حسابداری، در قبال منافع عمومی متعهد است و از شفافیت و پاسخگویی دفاع می‌کند. چنین تعهدی به این معنی است که هر حسابداری خود باید شفاف و پاسخگو باشد؛ هر چند در دنیای واقعی، چنین انتظاری به زمانی بیشتر، نیاز دارد!

از اینکه ما را یاری می‌کنید تا خوانندگان نشریه را با واقعیاتی که در اطراف آنها می‌گذرد، آشنا کنیم و به پرسشهای ما با حوصله و شفاف پاسخ می‌دهید، سپاسگزاریم.

جناب عالی در فرایند ابتکار سازمان بورس و اوراق بهادار برای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) مشارکت داشتید و در جریان تحولات مربوط به این ابتکار قرار دارید. لطف کنید در ابتدای گفتگو، خوانندگان را در جریان کوششها و اقدامهای سازمان بورس که در نهایت به انتشار ابلاغیه مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ سازمان برای الزام شرکتها به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی منجر شد، قرار دهید.

قاسمی

بدون تردید، برای بهبود فضای کسب و کار در سطح جهانی و جذب سرمایه‌گذاران خارجی، اطلاعات مالی باید براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تهیه شود. بدون تهیه اطلاعات بر این اساس، امکان تصمیم‌گیری و حضور سرمایه‌گذاران خارجی در ایران بسیار دشوار خواهد بود. لازمه حضور در بازارهای بین‌المللی پولی و مالی، پذیرش استانداردهای بین‌المللی است.

یکی از عناصر بااهمیت در ارزیابیهای اقتصادی، ریسک اطلاعات است که با کیفیت اطلاعات و گزارشهای مالی ارتباط دارد. صورتهای مالی به‌عنوان مهمترین منبع اطلاعاتی برای انعکاس نتایج عملکرد و وضعیت مالی و جریانهای نقدی واحدهای تجاری، شناخته شده و به همین دلیل، مبانی تهیه صورتهای مالی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

همچنان که بازارها به سمت پیچیدگی و جهانی شدن در حرکت هستند، اختلافهای بین دو مجموعه استانداردهای داخلی و بین‌المللی به موضوعی بااهمیت‌تر و از منظر سرمایه‌گذاران و دیگر استفاده‌کنندگان اطلاعات (که با انبوهی از تفاوتها روبه‌رو می‌شوند)، به امری پیچیده تبدیل می‌شود.

رشد تجارت بین‌المللی و جریانهای سرمایه و پیوستگی اقتصادی فزاینده طی دو دهه گذشته، به تمایل به هماهنگ‌سازی استانداردهای حسابداری در میان کشورها منجر شده است. در نتیجه، تعداد زیادی از کشورها استفاده از استانداردهای بین‌المللی حسابداری را پذیرفته‌اند.

به‌عنوان مثال، براساس بررسی انجام‌شده از سوی مؤسسه حسابرسی دیلویت (Deloitte)، در سال ۲۰۱۵ از بین شرکتهای بورسی ۱۵۳ کشور جهان، تنها ۲۳ کشور از جمله ایران، استانداردهای بین‌المللی به‌کار گرفته نمی‌شد. لازم به ذکر است که در بازارهای کشورهای اسلامی نیز از استانداردهای بین‌المللی استفاده می‌گردد؛ از اینرو با توجه به توضیحات یادشده، به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی یک ابتکار نیست، بلکه الزامی برای بهبود گزارشگری مالی، تعامل با دنیا

و پیشرفت است.

امروزه، تعداد وسیعی از کشورها، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را پذیرفته و براساس الزامهای آن عمل می‌کنند. باید توجه داشت که این کشورها در ابتدای امر و هم‌زمان با پذیرش استانداردهای بین‌المللی، چالشهای خاص خود را داشته‌اند. سازمان بورس و اوراق بهادار سعی داشته با توجه به محیط ایران و شرایط شرکتها، در ابتدای امر و در دوران گذار، با اتخاذ موضعی مناسب، پذیرش و به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را برای شرکتها تسهیل و آنها را به به‌کارگیری این استانداردها ترغیب کند.

در همین راستا، اقدامهای متعددی از سوی سازمان بورس از سال ۱۳۸۹ صورت گرفته است و طبق مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۱ هیئت‌مدیره سازمان بورس، شرکتها از سال ۱۳۹۲ مجاز به تهیه صورتهای مالی خود طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بوده‌اند و ابلاغیه مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ در راستای این اقدامها است. رویکرد سازمان بورس در دوران گذار، با مجاز دانستن به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و سپس الزام تنها شرکتهای بزرگ در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی همراه با به‌کارگیری استانداردهای حسابداری ایران، و رفع موانع مالیاتی برای جایگزینی کامل استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با استانداردهای حسابداری ایران، رویکردی به‌طور کامل منطقی و صحیح بوده است.

لازم به ذکر است، کارهای پژوهشی صورت‌گرفته در سازمان بورس در خصوص رویکردهای حرکت به سمت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، شیوه برخورد برخی از کشورها در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در بیش از ۲۰ کشور، موانع و مشکلات و نظرهای موافق و مخالف و چگونگی حرکت به سوی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، که منجر به تدوین نقشه راه به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی شد، در سامانه <http://ifrs.seo.ir> در دسترس است.

سازش

اهم کارهای انجام شده در خصوص به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در ایران چه بوده است؟

قاسمی

در راستای افزایش شفافیت اطلاعاتی و توسعه بازار سرمایه و ارتقای جایگاه بین المللی بازار سرمایه کشور، سازمان طی سالهای اخیر پیگیریهای مستمری را جهت به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی انجام داده است:

۱- مکاتبه با وزیر امور اقتصادی و دارایی و ارائه پیشنهاد هماهنگی با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی و دستور وزیر محترم وقت در سال ۱۳۸۹ برای اجرای آن،

۲- تهیه گزارش توجیهی در خصوص پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در سال ۱۳۸۹،

۳- پیگیری از سازمان حسابرسی جهت تدوین مصوبه استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (سال ۱۳۸۹)، که در نهایت مطابق با مصوبه مجمع عمومی سالانه مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۷ سازمان حسابرسی و تأیید وزیر وقت امور اقتصادی و دارایی در تاریخ ۱۳۹۱/۳/۳۰، منجر به این شد که آن گروه از شرکتها و نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار که از سوی سازمان بورس مشخص می شوند، از تاریخ مشخص شده به وسیله این سازمان باید در تهیه صورتهای مالی خود از استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی استفاده کنند.

۴- ارسال پرسشنامه به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی برای شرکتها و تحلیل پاسخهای دریافتی در راستای ارزیابی میزان آشنایی و تخصص، توانایی و امکانات، تجربه، انتظارات، هزینه ها، موانع و مشکلات احتمالی شرکتها در به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در سال ۱۳۹۲،

۵- تدوین نقشه راه پیاده سازی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی و برگزاری جلسه کمیته راهبری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در سال ۱۳۹۱،

۶- پیگیری از سازمان حسابرسی در خصوص انجام فرایند رسمی ترجمه از طریق هماهنگی با بنیاد استانداردهای

بین المللی گزارشگری مالی (IFRSF) در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۳،

۷- تدوین مصوبه به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی از سوی سازمان (سال ۱۳۹۲)، طبق مصوبه هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۱: «کلیه شرکتها و نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار و به تبع آن، شرکت های فرعی و وابسته آنها، در تهیه صورتهای مالی که از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ و بعد از آن شروع می شود، مجاز به تهیه صورتهای مالی «تلفیقی» یا «مجموعه» مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی می باشند. در این خصوص صورتهای مالی شرکت اصلی (جداگانه) باید مطابق با استانداردهای حسابداری ایران تهیه و ارائه شود و لزومی به تهیه و ارائه صورتهای مالی تلفیقی براساس استانداردهای حسابداری ایران نمی باشد. به عبارت دیگر، ناشرانی که صورتهای مالی تلفیقی خود را براساس استانداردهای بین المللی تهیه و ارائه می نمایند، باید صورتهای مالی جداگانه خود را براساس استانداردهای حسابداری ایران تهیه و ارائه کنند. بدیهی است تهیه و ارائه صورتهای مالی شرکت اصلی (جداگانه) مطابق با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی به عنوان مکمل بلامانع است. شایان ذکر است سال ۱۳۹۵ برای الزام ناشران بزرگ پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جهت تهیه صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در نظر گرفته شده است.»

۸- اقدامهای مربوط به رفع چالشهای مالیاتی در راستای به کارگیری استانداردهای بین المللی (سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶)،

با توجه به تدوین پیش نویس لایحه تحول نظام مالیاتی کشور، پیشنهادهایی در جهت رفع مسائل مالیاتی، به همراه دیگر پیشنهادها و با توجه به اهمیت موضوع، موارد مرتبط با استانداردهای حسابداری به طور مجزا، به استحضار مقام محترم وزارت رسید.

همچنین در حال حاضر با پیگیریهای زیادی که صورت گرفت، برای برطرف کردن موانع مالیاتی اجرای:

اطلاع‌رسانی در خصوص به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵)،

به‌منظور اطلاع‌رسانی در خصوص به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی سامانه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، به آدرس <http://ifrs.seo.ir> طراحی و راه‌اندازی شد که در حال حاضر، مصوبه‌های کارگروه‌های مربوط و همچنین رهنمودها و کارهای پژوهشی و منابع دانشی در این خصوص به‌تفصیل در این سامانه تشریح شده است و از جمله می‌توان به صورتهای مالی نمونه طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و مقایسه استانداردهای حسابداری ملی و بین‌المللی اشاره کرد.

۱۲- امضای تفاهم‌نامه همکاری بین سازمان بورس و اوراق بهادار و سازمان حسابرسی جهت سیاست‌گذاری کلان و هماهنگی موضوعهای مرتبط با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و دیگر حوزه‌های فیما بین (۱۳۹۴)،

با توجه به ضرورت برنامه‌ریزی مناسب برای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و ایجاد هماهنگی بین سازمان حسابرسی به‌عنوان استانداردگذار و سازمان بورس و اوراق بهادار به‌عنوان ناظر و سیاست‌گذار در ارتباط با شرکتهای ثبت‌شده نزد سازمان که منافع عمومی بر آنها مترتب است، تفاهم‌نامه همکاری جهت سیاست‌گذاری کلان

الف- استاندارد حسابداری ۱۵ ملی با عنوان «حسابداری سرمایه‌گذاریها» مصوب مجمع عمومی سازمان حسابرسی در سال ۱۳۹۲، و

ب- استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی براساس مصوبات مجمع عمومی سازمان حسابرسی و هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار،

لایحه اصلاح ماده ۱۴۹ قانون مالیاتهای مستقیم تهیه شده است و به‌زودی پس از تصویب، مسائل مالیاتی مربوط به به‌کارگیری ارزشهای منصفانه حل خواهد شد. آنچه در این لایحه پیشنهاد شده، این است که تبصره ۱ ماده ۱۴۹ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ اصلاح گردد.

۹- تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های لازم استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (سال ۱۳۹۴)،

۱۰- ارسال پرسشنامه به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای شرکتهای و تحلیل پاسخهای دریافتی در راستای ارزیابی میزان آشنایی و تخصص، توانایی و امکانات، تجربه، انتظارات، هزینه‌ها، موانع و مشکلات احتمالی شرکتهای در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در سال ۱۳۹۴،

۱۱- طراحی و راه‌اندازی سامانه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به آدرس <http://ifrs.seo.ir> جهت

پیشنهاد اصلاحی تبصره ۱ ماده ۱۴۹ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱

«افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی کلیه داراییهای اشخاص حقوقی و همچنین ارزیابی داراییها به ارزشهای منصفانه یا ارزشهای جاری، با رعایت استانداردهای حسابداری ملی یا بین‌المللی گزارشگری مالی که توسط مراجع ذیربط الزامی شده یا می‌شود، مشمول پرداخت مالیات بر درآمد نیست. هزینه کاهش ارزش بهای آن و یا هزینه استهلاک ناشی از تجدید ارزیابی نیز به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی تلقی نمی‌شود. در زمان فروش یا معاوضه داراییهای مذکور، مابه‌التفاوت قیمت فروش و مبلغ دفتری بدون اعمال آثار ناشی از تجدید ارزیابی یا ارزیابی صورت‌گرفته به‌شرح فوق، به استثنای داراییهایی که مالیات آنها براساس مقررات این قانون، حسب مورد براساس نرخ جداگانه یا به‌صورت مقطوع محاسبه می‌شود، در محاسبه درآمد مشمول مالیات منظور می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این تبصره در مورد داراییهای مشمول، نحوه تجدید ارزیابی و یا ارزیابی، فروش و استهلاک داراییهای مذکور و سایر الزامات و ترتیبات اجرایی با رعایت استانداردهای حسابداری یادشده، به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این اصلاحیه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

و هماهنگی موضوعهای مرتبط با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و دیگر حوزه‌های فیمابین طی جلسهای که در تاریخ پنجم اسفند ۹۴ با حضور رؤسا و برخی معاونان و مدیران دو سازمان تشکیل شد، بین دو سازمان به امضا رسید.

مطابق با مفاد تفاهم‌نامه، زمان‌بندی به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به این شرح تعیین شد که آن دسته از شرکتهایی که سازمان بورس و اوراق بهادار تعیین می‌کند، در سال ۱۳۹۵ ملزم به تهیه صورتهای مالی تلفیقی سال مالی ۱۳۹۵ براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند. همچنین، برای دیگر شرکتهای، تهیه صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مجاز می‌باشد. ضمن اینکه دیگر ناشران بزرگ ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار به‌نحوی که سازمان تعیین می‌کند، ملزم به تهیه صورتهای مالی تلفیقی سال مالی ۱۳۹۶ براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی خواهند بود. همچنین، هماهنگیهای لازم با بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای تسریع در انتشار ترجمه رسمی این استانداردها از سوی سازمان حسابرسی انجام خواهد شد.

۱۳- مصوبه مجمع عمومی سازمان حسابرسی در زمینه اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی) (۱۳۹۵/۵/۱۲)،

سازمان حسابرسی طی نامه شماره ۹۵۱۰۲۷۹ مورخ ۱۳۹۵/۵/۲۰، مصوبه مجمع عمومی مورخ ۱۳۹۵/۵/۱۲ در

زمینه اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را اعلام کرد:

۱۴- ابلاغیه الزام شرکتهای به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (۱۳۹۵/۸/۱۸)،

طبق مصوبه ۱۳۹۵/۸/۱۸ هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار:

الف- کلیه بانکها، مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود، ملزم به تهیه و ارائه دو مجموعه صورتهای مالی سالانه، براساس ۱- استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (حسابرسی‌شده) و ۲- استانداردهای حسابداری ایران (حسابرسی‌شده) هستند؛ ب- کلیه شرکتهای پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود و سرمایه ثبت‌شده آنها ۱۰۰۰ میلیارد ریال و بیشتر از آن است، ملزم به تهیه و ارائه دو مجموعه صورتهای مالی سالانه، براساس ۱- استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (حسابرسی‌شده) و ۲- استانداردهای حسابداری ایران (حسابرسی‌شده) هستند.

۱۵- تسهیلات آموزشی شامل برگزاری کلاسها و دوره‌های آموزشی به‌صورت رایگان برای شرکتهای و حسابسان،

۱۶- برگزاری جلسه‌های کمیته استانداردها و آموزش برای تهیه ضوابط و مقررات گزارشگری مالی در راستای اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که به تهیه صورتهای مالی نمونه طبق استانداردهای بین‌المللی

مصوبه مجمع عمومی سازمان حسابرسی

• از ابتدای سال ۱۳۹۵، کلیه بانکها، مؤسسات مالی، شرکتهای بیمه اعم از دولتی و غیردولتی و آن دسته از شرکتهایی که سازمان بورس و اوراق بهادار تعیین می‌کند، ملزم به تهیه صورتهای مالی تلفیقی سال ۱۳۹۵ براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند.

• سایر ناشران بزرگ ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار که متعاقباً از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار تعیین می‌شود، ملزم به تهیه صورتهای مالی تلفیقی سال مالی ۱۳۹۶ براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی خواهند بود. بدیهی است برای سایر شرکتهای این امر مجاز می‌باشد.

حسابرسی در ترجمه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و تعامل با بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و از جامعه حسابداران رسمی ایران در زمینه آموزش حسابداران تشکر کنم. سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران می‌توانند در زمینه آموزش تهیه‌کنندگان صورتهای مالی و حسابداران و دیگر استفاده‌کنندگان نقش اساسی ایفا کنند.

باید اذعان داشت که پیگیری سازمان بورس در این حوزه‌ها منجر به این شد که الان در این نقطه باشیم که ترجمه استانداردها در دسترس است و آموزش به‌نحو مناسبی در کشور در حال انجام است که امیدواریم به‌زودی به دانشگاه‌ها نیز گسترش یابد. سازمان بورس نیز تا حد امکان آنچه در رابطه با به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی لازم بوده را انجام داده و همچنان تمام توان خود را در رفع موانع و گسترش استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در بازار سرمایه به‌کار خواهد بست.

به‌عنوان یک پیشنهاد، بهتر است کمیته‌ای متشکل از سازمان بورس، سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی ایران، سازمان امور مالیاتی و تمامی نهادهای مؤثر در این زمینه و خبرگان همراه با حضور نمایندگان شرکتها و صنایع مختلف تشکیل شود و حداقل ماهی یک‌بار تشکیل جلسه داده و چالشها و مشکلاتی که تهیه‌کنندگان و حسابداران در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، با آنها برخورد داشته‌اند مطرح و راه‌حل لازم ارائه شود.

سازمان

شرکتها، در تهیه صورتهای مالی، با چه مسائل و مشکلاتی و پیچیدگیهایی روبه‌رو می‌شوند؟ در مقابل چه منافعی به‌دست می‌آورند؟

قاسمی

اطلاعات مالی منعکس در صورتهای مالی، مبنای بسیاری از تصمیمهای استفاده‌کنندگان بوده و نشان‌دهنده وضعیت مالی، نتایج عملکرد و جریانهای نقدی واحدهای تجاری است. در گذشته، به‌طور عمومی تهیه صورتهای مالی براساس استانداردهای ملی در هر کشور صورت می‌گرفته است. همچنان که بازارها به سمت پیچیدگی و جهانی شدن در حرکت هستند، اختلافهای بین دو مجموعه استانداردهای ملی و بین‌المللی

گزارشگری مالی، تهیه و ارائه مقایسه استانداردهای حسابداری ملی با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در راستای کمک به شرکتها و حسابداران در اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و تهیه صورتهای مالی نمونه برای شرکتهای پذیرنده استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای نخستین بار منجر شد. صورتهای مالی نمونه و مقایسه استانداردهای حسابداری ملی و بین‌المللی از طریق سامانه <http://ifrs.seo.ir> منتشر شده است و به‌زودی به‌صورت کتاب نیز در اختیار استفاده‌کنندگان قرار خواهد گرفت، و ۱۷- پیگیری در خصوص رفع موانع برای اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی.

سازمان

بیش از یک‌سال از انتشار ابلاغیه سازمان بورس می‌گذرد. این ابلاغیه چه پیامدهایی داشته است؟ چه بازخوردهایی از ذینفعان مختلف گزارشگری مالی به‌دست آمده است؟

قاسمی

باگذشت بیش از یک‌سال از ابلاغ به‌کارگیری و اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌وسیله شرکتهای معین تاکنون تعدادی از این شرکتها صورتهای مالی حسابرسی‌شده خود را مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی تهیه و ارائه کرده و تعدادی نیز صورتهای مالی خود را تهیه اما به‌صورت حسابرسی‌نشده ارائه نموده‌اند. طی تماسهایی که با شرکتها برقرار شده است، برخی از آنها خود اقدام به تهیه صورتهای مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی کرده و برخی نیز با انعقاد قراردادهایی با مؤسسه‌های حسابرسی داخلی و خارجی، نسبت به آموزش کارکنان خود، دریافت مشاوره و تهیه صورتهای مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی اقدام نموده‌اند. با توجه به آموزشهایی که در سطح کشور در این خصوص ارائه می‌شود و فعالیتهایی که در شرکتها و مؤسسه‌های حسابرسی در راستای یادگیری و به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی انجام می‌شود، به‌زودی شاهد به‌کارگیری گسترده استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در بین ناشران خواهیم بود. در اینجا جا دارد از زحمات و تلاشهای سازمان

از منظر سرمایه‌گذاران و دیگر استفاده‌کنندگان اطلاعات، به موضوعی بااهمیت‌تر تبدیل می‌شود. رشد تجارت بین‌المللی و جریانهای سرمایه و پیوستگی اقتصادی فزاینده طی دو دهه گذشته، به تمایل به هماهنگ‌سازی استانداردهای حسابداری در میان کشورها منجر شده است. از اینرو نیازمند استانداردهای حسابداری پایدار، جامع و مبتنی بر اصولی روشن در ارتباط با واقعیات اقتصادی هستیم که به اندازه کافی همسان بوده تا در جهان یکپارچه امروز، استفاده از آنها و مفهوم بودنشان برای همگان فراهم باشد.

همان‌طور که گفته شد برای بهبود فضای کسب‌وکار در سطح جهانی و جذب سرمایه‌گذاران خارجی اطلاعات مالی باید براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تهیه شود. بدون تهیه اطلاعات بر این اساس، امکان تصمیم‌گیری و حضور سرمایه‌گذاران خارجی در ایران بسیار دشوار خواهد بود. به‌طور خلاصه، اهم دلایل تأکید بر پذیرش استانداردهای بین‌المللی چه در سطح بین‌الملل و چه در سطح کشور به این شرح است:

- بسترسازی اجرای سیاستهای دولت برای توسعه بازار سرمایه در حوزه جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بازار اوراق بهادار؛ با توجه به فراهم کردن امکان تصمیم‌گیری بهتر، از طریق استفاده از استانداردهای مورد توافق بین‌المللی،

- فراهم کردن امکان تشکیل بورس بین‌المللی، کمک به سرمایه‌گذاران در تنوع بخشی به سرمایه‌گذاری در بورسهای مختلف جهان، امکان پذیرش شرکتهای در بورس دیگر کشورها و پذیرش متقابل شرکتهای خارجی در بورس ایران،
- استفاده از استانداردهایی که حاصل تجربه و دانش بین‌المللی است، ضمن اینکه این موضوع سبب افزایش قابلیت مقایسه می‌شود و امکان ارزیابی بهتر از سوی نهادهای بین‌المللی را فراهم می‌کند،

- افزایش شرکتهای چندملیتی، جهانی شدن تجارت و تأمین نیازهای مالی، داشتن مجموعه استانداردهای حسابداری باکیفیت و جهانی را اجتناب‌ناپذیر می‌کند و سبب صرفه‌جویی در زمان و هزینه تهیه صورتهای مالی بر مبنای استانداردهای مختلف می‌شود،
- فراهم کردن امکان استفاده مؤثرتر از فناوریهای چون ایکس‌بی آر ال (XBRL) برای افزایش شفافیت اطلاعات، و
- ارتقای جایگاه شفافیت اطلاعاتی کشور از منظر بین‌المللی.

همچنین به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای شرکتهای به بهبود گزارشگری مالی، افزایش شفافیت، جذاب شدن سهام شرکت برای سرمایه‌گذاران خارجی، تأمین مالی کم‌هزینه و راحت و درنهایت بهبود ارزش شرکت منجر می‌شود.

در صورتی که شرکتهای از کادر تخصصی مالی مجرب بهره‌مند باشند و دانش این افراد در خصوص مسائل حسابداری با آموزش مداوم به‌روز گردد و از مشاوران مالی از مؤسسه‌های حسابرسی پیشرو و معتبر داخلی و خارجی استفاده شود، مسائل و مشکلات آنها در تهیه صورتهای مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مرتفع خواهد شد.

البته در خصوص ارزیابی به ارزشهای منصفانه، مشکلاتی در سطح کلان وجود دارد که مختص استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی نیست. مهمترین موضوع در ارزیابی به ارزشهای منصفانه که در تجدید ارزیابی داراییها نیز موضوعیت دارد، قابلیت اتکای اطلاعات مزبور است؛ چراکه در ارزیابی به ارزشهای منصفانه، معامله‌ای صورت نگرفته و ارزش دارایی براساس قضاوت اشخاص تعیین می‌شود و به‌ویژه با توجه به اینکه ضوابط، رویه‌ها و شاخصهای لازم برای تعیین ارزش منصفانه داراییها به‌طور منسجم تدوین نشده است، این موضوع از اهمیت بالاتری برخوردار می‌گردد. لازم به ذکر است که در این خصوص در استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۱۳، موضوع اندازه‌گیری ارزش منصفانه و برخی الزامهای افشای مربوط مدنظر قرار گرفته و یا استانداردهای بین‌المللی ارزشگذاری تدوین شده است؛ و در ایران نیز با توجه به اهمیت موضوع و در راستای شفافیت اطلاعاتی، تدوین ضوابط مشخص تر برای تعیین ارزشهای منصفانه با توجه به تجربه دیگر کشورها و با در نظر داشتن ویژگیها و شرایط کشورمان، امری ضروریست.

سازمان بورس در موارد متعددی از جمله انتشار صکوک و افزایش سرمایه و تقویم آورده غیرنقدی مؤسسان، در زمان تأسیس شرکتهای سهامی عام، ارائه گزارش کارشناس رسمی در خصوص قیمت‌گذاری داراییها از سوی ناشران اوراق بهادار را الزام کرده است. از سوی دیگر، در قوانین و مقررات مختلف و استانداردهای حسابداری شماره ۱۱ و ۱۵ ایران، ناشران اوراق بهادار به تجدید ارزیابی داراییهای خود مجاز شده‌اند که

**بہتر است کمیته‌ای متشکل از سازمان بورس
سازمان حسابرسی
جامعه حسابداران رسمی ایران
سازمان امور مالیاتی و
تمامی نهادهای مؤثر و خبرگان همراه با حضور نمایندگان شرکتها و صنایع
تشکیل شود و
چالشها و مشکلاتی که تهیه‌کنندگان و حسابرسان
در به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی
با آنها برخورد داشته‌اند
مطرح و راه‌حل لازم ارائه شود**

در ایران و پویا نبودن آن یکی از مشکلات حرفه حسابرسی است، اما می‌توان با آموزش مداوم، استفاده از ابزار جدید و همکاری با مؤسسه‌های حسابرسی خارجی معتبر و استفاده از تجربه‌های آنها این مشکل را برطرف کرد. در این خصوص، سازمان حسابرسی که اقدام به ترجمه استانداردهای بین‌المللی کرده است، می‌تواند پرسشهای مربوط به شرکتها و حسابرسان را از طریق دستورعمل مشخصی که به‌وسیله کمیته فنی سازمان حسابرسی و یا حتی جامعه حسابداران رسمی ایران تهیه شده است، نحوه برخورد با برخی حسابهای مشخص را تعیین کرد.

سازمان

**آیا سازمان بورس الزامهای مربوط به چگونگی
حسابرسی صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای
بین‌المللی گزارشگری مالی را مشخص کرده است؟ برای
مثال چه کسانی مجاز به حسابرسی هستند؛ براساس
کدام استاندارد حسابرسی؟ شکل و الزامهای گزارش
حسابرس چگونه باید باشد؟**

قاسمی

حسابرسان می‌توانند طبق استانداردهای حسابرسی ایران (که تا حد زیادی مطابق استانداردهای بین‌المللی حسابرسی

تعیین ارزش داراییها در این تجدید ارزیابیها از سوی کارشناسان رسمی صورت می‌گیرد. افزون بر این، در مواردی شرکتها (به‌ویژه با اشخاص وابسته) به تحصیل یا واگذاری داراییهای ثابت و سرمایه‌گذاریهای خود اقدام می‌کنند که به‌طور معمول این معاملات بر ارزیابیهای کارشناسان رسمی مبتنی است. از اینرو با توجه به موارد پیشگفته، ساماندهی و انسجام‌بخشی بیشتر بر ارزیابی داراییها در ایران ضروری به‌نظر می‌رسد، که در این خصوص در ماده ۴۳ قانون بازار اوراق بهادار مسئولیتهایی برای «ارزش‌یابان» پیش‌بینی شده است.

سازمان

**حسابرسان در حسابرسی صورتهای مالی مبتنی بر
استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با چه مسائل
و مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند؟**

قاسمی

استانداردهای حسابرسی نحوه برخورد و رسیدگی اطلاعات مالی را مشخص کرده است. اگرچه با توجه به اینکه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران برای اولین بار استفاده می‌شود، مطمئناً مشکلات متعددی به‌خصوص برای تهیه‌کنندگان و حسابرسان آنها ایجاد می‌کند که این مشکلات با آموزش حل خواهد شد. هرچند سنتی بودن حرفه حسابرسی

است)، صورتهای مالی تهیه شده طبق استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی را حسابرسی و گزارش آن را صادر کنند؛ همان گونه که برخی مؤسسه های حسابرسی و سازمان حسابرسی برای برخی شرکتها این کار را کرده اند. طبق استانداردهای حسابرسی نیز گزارش نسبت به دو مجموعه صورتهای مالی تهیه شده طبق چارچوبهای (استانداردهای) مختلف مجاز بوده و منعی در این زمینه وجود ندارد. نحوه پذیرش کار و نحوه رسیدگی طبق استانداردهای حسابرسی ایران با استانداردهای بین المللی حسابرسی تفاوتی نداشته و تنها شکل گزارش حسابرس متفاوت است که در حال حاضر تنها رعایت استانداردهای حسابرسی ایران برای حسابرسی و ارائه گزارش نسبت به صورتهای مالی تهیه شده طبق استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی کافی است.

لازم به ذکر است طبق ابلاغیه شماره ۴۴۰/۰۲۱/ب/۹۶ مورخ ۱۳۹۶/۴/۲۴، صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی باید حسابرسی شده باشد و دیگر روشهای اطمینان بخشی همچون بررسی اجمالی، روشهای توافقی و ... مورد تأیید نیست.

حسابداری

تهیه و ارائه دو مجموعه صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده، براساس دو چارچوب گزارشگری مالی، کم سابقه است. آیا این روال ادامه خواهد داشت؟ تکلیف نهایی واحدهای گزارشگر در ایران چه خواهد بود؟

قاسمی

ارائه دو مجموعه صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده، براساس دو چارچوب گزارشگری مالی جزو ویژگیهای دوران گذار به استانداردهای بین المللی است. هرچند مسائل مالیاتی نیز باعث شد که شرکتهای مشمول ابلاغیه مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵، ملزم شوند تا صورتهای خود را طبق استانداردهای حسابداری ملی نیز تهیه و ارائه کنند. البته، در حال پیگیری حل این مسائل از طریق مراجع ذیصلاح هستیم و در این خصوص همان گونه که در پرسش اول به آن اشاره شد، پیشنهاد و تصویب قوانین و مقررات مربوط ارائه شده است که با برطرف شدن این مسائل، در آینده برای شرکتهایی که سازمان بورس مشخص خواهد کرد، استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی جایگزین استانداردهای حسابداری ملی خواهد شد. در

حال حاضر، صورتهای مالی تهیه شده طبق استانداردهای حسابداری ایران مبنای تصمیم گیری در مجامع شرکتها است.

حسابداری

آیا صورتهای مالی حسابرسی شده مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، در مرکز اطلاع رسانی بورس (کدال) منتشر می شود؟

قاسمی

سامانه یکپارچه گردآوری، نظارت و انتشار الکترونیکی اطلاعات (کدال) به منظور مکانیزه کردن جمع آوری، بررسی و انتشار اطلاعات مالی شرکتهای ثبت شده نزد سازمان و دیگر اشخاصی که طبق قانون بازار اوراق بهادار ملزم به گزارش اطلاعات خود هستند، طراحی شده است و یکی از هدفهای سامانه یادشده، ایجاد سازوکارهای بهینه و مناسب گزارشگری و گزارشگری مبتنی بر اصول جهانی برای فعالان بازار سرمایه است. بنابراین، صورتهای مالی حسابرسی شده مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، در آینده ای نه چندان دور مانند دیگر اطلاعات بااهمیت شرکتها به منظور استفاده و دسترسی استفاده کنندگان در مرکز اطلاع رسانی کدال قرار خواهد گرفت.

حسابداری

به نظر شما گامهای بعدی، برای گزارشگری براساس استانداردهای بین المللی، چه خواهد بود؟ آیا طرحی در این زمینه وجود دارد؟ یا اینکه آینده این ابتکار به تحولات بعدی بستگی دارد؟

قاسمی

گامهای بعدی در خصوص به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، توسعه و گسترش آن به دیگر شرکتهای ثبت شده نزد سازمان و نهادهای مالی است. در این رابطه، برنامه ریزی هایی مشخص و مسیر راه نیز تعیین شده است. هر چند به رغم موارد یادشده تحولات آینده نیز می تواند بر سرعت و شدت اجرای این استانداردها تأثیرگذار باشد. ضمن اینکه برطرف کردن مسائل مالیاتی نیز یکی از اولویتهای اصلی در این زمینه است.

حسابداری

از حضور شما در این گفتگو ممنونیم و امیدواریم کوششهای شما با موفقیتهای چشمگیر برای اقتصاد کشور، بازار سرمایه و حرفه حسابداری و حسابرسی همراه باشد.